

Strategia egzekwowania praw własności intelektualnej w krajach trzecich

(2005/C 129/03)

WSTĘP

Rośnie liczba przypadków naruszania praw własności intelektualnej (intellectual property rights — IPR), osiągając w ostatnich latach skalę przemysłową. Dzieje się tak, pomimo iż do chwili obecnej większość członków WTO (Światowej Organizacji Handlu) przyjęła prawodawstwo wdrażające minimalne standardy egzekwowania praw własności. Dlatego sprawą istotną dla Unii Europejskiej jest większa koncentracja na energicznym i efektywnym wdrażaniu legislacji dotyczącej egzekwowania tych praw.

Zamiarem niniejszej Strategii jest przyczynienie się do poprawy sytuacji w krajach trzecich. Jest ona logicznym następstwem niedawnych inicjatyw, takich jak Dyrektywa o egzekwowaniu⁽¹⁾, która ujednolici prawodawstwo dotyczące egzekwowania w obrębie Unii Europejskiej oraz zmiana Rozporządzenia o służbie celnej⁽²⁾, która umożliwi na granicy Wspólnoty działanie przeciwko towarom pirackim i podrabionym.

Cele Strategii obejmują:

- Przedstawienie kierunku długoterminowego działania Komisji w celu osiągnięcia znaczącej redukcji liczby przypadków naruszania praw własności intelektualnej w krajach trzecich;
- Opisanie, ustalenie hierarchii ważności i koordynowanie mechanizmów dostępnych służbom Komisji dla osiągnięcia ich celu⁽³⁾;
- Poinformowanie właścicieli praw oraz innych zainteresowanych jednostek o środkach i działaniach już dostępnych oraz takich, które mają być wdrożone, a także uświadomienie im znaczenia ich udziału.
- Wzmocnienie współpracy z właścicielami praw i innymi zainteresowanymi jednostkami prywatnymi poprzez zabieganie o ich wkład w identyfikację priorytetów i tworzenie partnerstwa publiczno-prywatnego w dziedzinach takich jak: pomoc techniczna, informacja na użytek publiczny, itp.

Zamiarem Strategii **nie** jest:

- Narzucenie jednostronnych rozwiązań problemu — jest jasne, że ostatecznie wszelkie proponowane rozwiązania będą skuteczne, o ile staną się priorytetami i zostaną uznane za ważne przez kraje odbiorców. Komisja gotowa jest pomóc w stworzeniu takich warunków.
- Proponowanie jednakowego dla wszystkich stanowiska wobec promowania egzekwowania praw własności intelektualnej — konieczne będzie stanowisko elastyczne, biorące pod uwagę odmienne potrzeby, poziom rozwoju, członkostwo w Światowej Organizacji Handlu (WTO) oraz główne problemy w odniesieniu do własności intelektualnej rozważanych krajów (kraj gdzie naruszające prawo towary są produkowane, transportowane lub konsumowane).

⁽¹⁾ Dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. jest dostępna pod adresem: http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2004/l_195/l_19520040602en00160025.pdf

⁽²⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1383/2003 z dnia 22 lipca 2003 r. jest dostępna pod adresem: http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/customs/counterfeit_piracy/files/counterfeit_en.pdf

⁽³⁾ Strategia ta nie ma żadnych dodatkowych skutków finansowych dla budżetu Komisji Europejskiej.

- Powielanie innych modeli egzekwowania prawa własności intelektualnej lub tworzenie sojuszy przeciw pewnym krajom. — Komisja jest gotowa i chętna do poprawy współpracy i stworzenia więzi z krajami dzielącymi jej obawy i stojącymi wobec podobnych problemów. Jednak niniejsza strategia powinna głównie skupiać się na pozytywnych i konstruktywnych wysiłkach.

PROPONOWANE DZIAŁANIA W CELU ROZWIĄZANIA PROBLEMU

1) Określenie krajów priorytetowy

Należy określić pewną liczbę krajów, na których powinny się skoncentrować wysiłki Komisji w ramach niniejszej strategii (patrz Załącznik I, sekcja 4). Ze względu na ograniczone zasoby ludzkie i finansowe przeznaczone na egzekwowanie prawa własności intelektualnej⁽¹⁾, nie możemy udawać, że nasze działanie obejmie wszystkie lub większość krajów, w których zdarzają się przypadki piractwa i podrabiania. Zatem pewien mechanizm oceny, które kraje/regiony stwarzają największe problemy lub gdzie Wspólnota powinna podjąć najpilniejsze działanie będzie niezbędnym narzędziem skutecznego wdrażania niniejszej strategii.

Pod koniec roku 2002, Komisja przeprowadziła badanie w celu oceny sytuacji w krajach trzecich w odniesieniu do naruszania i egzekwowania prawa własności intelektualnej⁽²⁾. Badanie, rozpoznając problemy z większą dokładnością, postawiło diagnozę, która umożliwiła Komisji opracowanie niniejszej strategii. Równocześnie, dostarczyło ono istotnych informacji pozwalających na określenie krajów, które należy objąć priorytetowym zainteresowaniem i gdzie należy skierować większość naszych ograniczonych środków.

Określone działania:

- Wprowadzić mechanizm umożliwiający okresowe przeprowadzenie ćwiczenia podobnego do „Badań dotyczących egzekwowania praw własności intelektualnej w krajach trzecich”, na podstawie ankiety rozprowadzanej wśród jednostek takich, jak przedstawicielstwa Komisji, ambasady krajów członkowskich, właściciele praw i stowarzyszenia, izby handlowe itp. Wyniki będą analizowane i dostępne do użytku publicznego. Takie wyniki, łącznie z innymi wiarygodnymi źródłami informacji dostępnymi Komisji⁽³⁾, powinny stanowić podstawę przedłużenia/odnowienia listy krajów priorytetowych na kolejny okres.

2) Porozumienia wielostronne/dwustronne

Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights — TRIPs)⁽⁴⁾ zawiera szczegółowy rozdział poświęcony ustanowieniu minimalnych standardów egzekwowania praw własności intelektualnej i współpracy technicznej. Uwzględnia ono także strukturę odpowiedzialną za monitorowanie wdrażania warunków porozumienia i konsultacje między członkami, tzn. Radą TRIPs. Wreszcie wprowadza ono mechanizm zapobiegania sporom i ich rozstrzygania. Te cechy czynią z TRIPs jeden z najbardziej odpowiednich i skutecznych instrumentów rozwiązywania problemów naruszania praw własności intelektualnej.

⁽¹⁾ Pojęcie praw własności intelektualnej w niniejszym dokumencie stosuje się w szerszym znaczeniu, tzn. obejmuje ono prawa autorskie i pokrewne oraz znaki towarowe, patenty, wzory, oznaczenia geograficzne, informacje poufne itp.

⁽²⁾ Pełne wyniki „Badań dotyczące egzekwowania praw własności intelektualnej w krajach trzecich” wraz ze szczegółowym sprawozdaniem na temat każdego kraju, dla którego zebrano wystarczającą ilość informacji, są dostępne pod adresem:

http://europa.eu.int/comm/trade/issues/sectoral/intell_property/survey_en.htm

⁽³⁾ Cennym źródłem informacji o pochodzeniu, przepływie i charakterze podrabianych lub pirackich towarów przeznaczonych na rynek Unii lub przezeń przechodzących są roczne dane statystyczne na temat towarów pochodzących z krajów trzecich i przechwyconych na granicy Wspólnoty przez służby celne. Raport wydaje DG TAXUD. Dane na 2003 r. znajdują się pod adresem:

http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/customs/counterfeit_piracy/index_en.htm

⁽⁴⁾ Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, załącznik 1C do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (TRIPs, Marrakesh 1994).

Liczne porozumienia dwustronne ustalone przez Wspólnotę Europejską zawierają rozdział poświęcony prawu własności intelektualnej. Rozdział ten zwykle stwierdza, że należy osiągnąć bardzo wysoki standard ochrony praw własności intelektualnej (łącznie z ich egzekwowaniem). Większość porozumień zawiera również klauzulę uwzględniającą techniczną współpracę w tej dziedzinie. Klauzule te należy uważnie monitorować i skutecznie wdrażać, zwłaszcza w odniesieniu do krajów „stanowiących problem”.

Instytucjonalne struktury tych wielostronnych i dwustronnych porozumień (Rada TRIPs, rady stowarzyszeniowe, Światowa Organizacja Własności Intelektualnej [World Intellectual Property Organisation — WIPO] itp.) można wykorzystać do monitorowania i omawiania problemów prawodawstwa w tym zakresie oraz jego egzekwowania na bardzo wczesnym etapie. Pozwalają one na prowadzenie zorganizowanego dialogu politycznego i stanowią forum, na którym można przedstawiać nowe inicjatywy, a także wcześniej zasygnalizować powstające problemy, zanim zajdzie konieczność podjęcia surowszych środków.

Przewiduje się także nadanie klauzulom dotyczącym egzekwowania w przyszłych porozumieniach bilateralnych czy biregionalnych większej mocy operacyjnej oraz wyraźniejsze określenie, co UE uważa za najwyższe międzynarodowe standardy w tej dziedzinie i jakich działań oczekuje od partnerów handlowych.

Określone działania:

- UE skonsultuje z innymi partnerami handlowymi możliwość zgłoszenia w Radzie TRIPs inicjatywy zwracającej uwagę na fakt niewystarczająco skutecznego wdrażania wymogów TRIPs w prawie poszczególnych krajów, aby zwalczyć piractwo i podrabianie, a także na pewne niedociągnięcia w samym porozumieniu TRIPs.
- Na przykład Rada TRIPs mogłaby rozważyć przeprowadzenie w przyszłości pewnych działań w celu opanowania sytuacji, łącznie z rozszerzeniem obowiązku objęcia środkami celnymi towarów tranzytowych lub przeznaczonych na eksport ⁽¹⁾.
- Zapewnienie stałego monitorowania zgodności prawodawstwa z TRIPs, szczególnie w krajach „priorytetowych”.
- Zrewidowanie stanowiska wobec rozdziału dotyczącego prawa własności intelektualnej w porozumieniach dwustronnych, łącznie z wyjaśnieniem i wzmocnieniem klauzul dotyczących egzekwowania. Chociaż przy opracowaniu przepisów dla konkretnych negocjacji należy uwzględnić sytuację i możliwości naszych partnerów, instrumenty takie jak nowa dyrektywa UE ujednolicająca egzekwowanie Praw Własności Intelektualnej w obrębie Wspólnoty oraz nowe rozporządzenie celne dotyczące towarów pirackich i podrabianych mogą stanowić ważne źródło inspiracji oraz pożyteczny punkt odniesienia.
- Podnoszenie kwestii egzekwowania w sposób bardziej systematyczny na spotkaniach na najwyższym szczeblu rad/komitetów tworzonych w ramach dwustronnych porozumień. Aby umożliwić Komisji uzyskanie skutecznej reakcji ze strony jej odpowiedników, należy jej zapewnić dopływ wiarygodnych i szczegółowych informacji od właścicieli praw albo bezpośrednio, albo przez przedstawicielstwa UE lub ambasad Krajów Członkowskich w zainteresowanych krajach.

⁽¹⁾ Artykuł 51 porozumienia TRIPs jedynie ustala wymóg wprowadzenia przez Kraje Członkowskie środków celnych dla towarów importowanych.

3) Dialog polityczny

Komisja musi wyjaśnić swoim partnerom handlowym, że skuteczna ochrona praw intelektualnych, przynajmniej na poziomie ustalonym w TRIPs, jest absolutnie niezbędna oraz że pierwszym krokiem na drodze walki z piractwem i podrabianiem jest stosowny poziom egzekwowania u źródła, czyli w krajach, gdzie towary te są produkowane i wywożone. Komisja podkreśli także, że w większości przypadków skuteczne egzekwowanie tych praw przynosi wzajemne korzyści np. w kwestii zdrowia publicznego, ochrony konsumentów lub ogólnej atrakcyjności tych krajów dla inwestycji zagranicznych. W kontaktach z władzami zainteresowanych krajów na różnych szczeblach Komisja powinna wyraźnie dawać do zrozumienia, że jest gotowa pomóc im w poprawieniu poziomu egzekwowania, lecz także nie zawaha się przed użyciem instrumentów, którymi dysponuje, w przypadkach gdy niewystarczający stopień egzekwowania praw przynosi szkodę właścicielom praw.

Oprócz tego Komisja wzmacnia współpracę z krajami, których tego rodzaju praktyki najbardziej dotyczą i które dzielą obawy Komisji. Rezultatem współpracy będzie wzrost wymiany informacji, a nawet uczestnictwo we wspólnych inicjatywach na terenie krajów trzecich. Dodatkowym efektem takich „wspólnych przedsięwzięć” powinno być racjonalne wykorzystanie zasobów pomiędzy krajami dzielącymi te same problemy i realizującymi równoległe inicjatywy.

Przedstawicielstwa UE w krajach stwarzających problemy mogą odegrać ważną rolę, nawiązując ściśle kontakty z miejscowymi jednostkami egzekwującymi prawo własności intelektualnej, z właścicielami praw z terenu Wspólnoty działającymi w tych krajach oraz z ambasadami Krajów Członkowskich UE oraz z innymi zainteresowanymi krajami.

Określone działania:

- Przesłanie „popraw twoje egzekwowanie” należy powtarzać możliwie jak najczęściej i na możliwie jak najwyższych szczeblach w kontaktach Komisji z władzami odnośnych krajów oraz na wszelkich właściwych forach, zwłaszcza WTO i WIPO. Problem należy postrzegać jako priorytetowy.
- Determinację, aby włączać problem egzekwowania praw własności intelektualnej do dialogu politycznego, ilustrują następujące inicjatywy:
 - Podczas szczytu UE — Japonia 2003 Komisja i Japonia uzgodniły poprawę dialogu w kilku dziedzinach, łącznie z prawem własności intelektualnej. Podjęto „Wspólną inicjatywę UE — Japonia na rzecz egzekwowania praw własności intelektualnej w Azji” koncentrującą się na **(a)** ścisłym badaniu postępu krajów Azji w tej dziedzinie; **(b)** koordynowaniu programów pomocy technicznej i obowiązków; **(c)** zwiększeniu wysiłków UE — Japonia zmierzających do podniesienia świadomości w walce z piractwem i podrabianiem oraz do propagowania bardziej skutecznego egzekwowania praw własności intelektualnej; **(d)** badaniu możliwości współpracy w innych dziedzinach dotyczących praw własności intelektualnej. Inicjatywę realizuje się na podstawie rocznego planu pracy zawierającego określone działania.
 - Komisja i Chiny uzgodniły na marginesie szczytu UE — Chiny 2003, że przynajmniej raz w roku zorganizują „Dialog UE — Chiny na temat własności intelektualnej”. Dyskusja powinna koncentrować się, poza innymi problemami, na wysiłkach zmierzających do zwalczania piractwa i podrabiania, reformach instytucjonalnych, obszarach związanych z egzekwowaniem praw na szczeblu centralnym i niższym przez służby celne, policję, jednostki administracyjne i sądownicze oraz na publicznej świadomości konsumentów i posiadaczy praw. Pierwsze spotkanie odbyło się w październiku 2004 r.
 - Urzędnicy przedstawicielstw w krajach priorytetowych wezmą udział w podstawowym szkoleniu w celu dostarczenia minimum informacji jednostkom z problemami w zakresie egzekwowania praw własności intelektualnej. Chodzi o stworzenie pewnego rodzaju sieci pomiędzy urzędnikami Komisji w przedstawicielstwach i ściślejszej współpracy zespołowej pomiędzy przedstawicielstwami a centralą. Praca zespołowa ułatwi gromadzenie informacji i określenie docelowych działań dla poszczególnych krajów lub regionów.

4) Zachęty/współpraca techniczna

Większość krajów, w których zawodzi system egzekwowania praw własności intelektualnej, powołuje się na brak środków oraz istnienie ważniejszych problemów niż ochrona praw własności intelektualnej. Egzekwowanie praw własności intelektualnej jest działaniem złożonym i wielodyscyplinarnym. Pociąga za sobą zmiany prawodawstwa, szkolenie sędziów, policji, służb celnych oraz innych ekspertów, tworzenie urzędów i sił specjalnych, podnoszenie świadomości publicznej itp. Większość potrzeb w tym zakresie Komisja może zaspokoić i w pewnym stopniu już zaspokaja poprzez programy pomocy technicznej, ale dużo jeszcze pozostało do zrobienia.

UE popiera pomoc techniczną jako swój wkład w walkę z ubóstwem i wspieranie rozwoju. Należy zatem wskazywać na zależność między skutecznym egzekwowaniem praw własności intelektualnej a możliwościami inwestycyjnymi, transferem technologii i know-how, ochroną tradycyjnej wiedzy, poprawą standardów zdrowotnych, bezpieczeństwa, itp.

Konieczne jest elastyczne stanowisko uwzględniające różne potrzeby, poziom rozwoju, członkostwo w WTO oraz główne problemy związane z prawem własności intelektualnej kraju — odbiorcy (produkcja, tranzyt czy konsumpcja podrabianych towarów). Wszelkie programy współpracy odniosą skutek tylko wtedy, gdy kraj odbiorca uzna je za priorytetowe i ważne.

Istotna jest również wymiana informacji i minimum współpracy pomiędzy głównymi dostawcami pomocy technicznej, takimi jak WIPO, Światowa Organizacja Konsumentów (World Customs Organisation — WCO), Kraje Członkowskie i kraje trzecie, takie jak Japonia, USA i inne.

Należy też zwrócić uwagę na następujące trudności:

- (a) W większości przypadków współpraca techniczna podporządkowana jest popytowi, czyli beneficjent powinien zażądać podjęcia działań. Należy sprawić, żeby była podporządkowana dialogowi, poprzez omówienie jej znaczenia i korzyści dla beneficjenta.
- (b) Jest to rozwiązanie możliwe w średniej lub długiej perspektywie czasowej, z niewielką liczbą skutków doraźnych. Jednak niniejsza strategia jest długoterminowa, a odpowiednie egzekwowanie praw własności intelektualnej jest celem, którego nie da się osiągnąć za pomocą doraźnych działań, szczególnie w odniesieniu do najmniej rozwiniętych krajów, jeszcze niezobowiązanych do przestrzegania wymogów TRIPs.
- (c) Wdrażanie programów pociąga za sobą złożony proces administracyjny. Dlatego dalsze wzmocnienie koordynacji pomiędzy służbami Komisji odpowiedzialnymi za różne aspekty egzekwowania praw własności intelektualnej a Komisją i stronami trzecimi jest zasadniczym elementem niniejszej strategii.

Określone działania:

— Zapewnienie, aby przynajmniej kraje określone jako priorytetowe uzyskały możliwość włączenia własności intelektualnej do programów pomocy technicznej związanej z handlem lub otrzymały określone programy związane z własnością intelektualną.

- Komisja chce w szczególności objąć pomocą techniczną Amerykę Łacińską, bowiem jest to region, gdzie niewątpliwie można poprawić egzekwowanie praw własności intelektualnej i gdzie żaden program nie jest wdrożony.
- Istnieje kilka programów obejmujących prawo własności intelektualnej. Niektóre z nich, jak np. ECAP ⁽¹⁾ I i II (Plan działania Unii na rzecz zdolności), dla krajów ASEAN (Stowarzyszenie krajów Azji Południowo-Wschodniej) lub ostatnio przyjęty program UE — Chiny dotyczący praw własności intelektualnej, mają za zadanie udzielać pomocy w zakresie ochrony praw własności intelektualnej. Inne ogólnie dotyczą problemów związanych z handlem, ale wymieniają kwestie związane z prawem własności intelektualnej jako jeden ze swych celów — WTO II ⁽²⁾ i Fundusz małych grantów ⁽³⁾ dla Chin; programy pomocy technicznej w ramach Porozumienia Cotonou dla krajów Afryki, Karaibów i Pacyfiku (ACP) lub program pomocy wspólnotowej na rzecz odbudowy, rozwoju i stabilizacji (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation — CARDS) ⁽⁴⁾ dla krajów bałkańskich. Komisja powinna zapewnić, aby programy te uwzględniały w odpowiednim stopniu problem egzekwowania ochrony praw własności intelektualnej.
- W przypadku krajów „produkcji” wszelkie programy współpracy powinny przenieść uwagę z pomocy w projektach legislacji na strategię bardziej skierowaną na egzekwowanie praw, łącznie z programami szkoleniowymi dla sędziów, policji i służb celnych.
- Należy podkreślić, że praktyka ta jest skutecznie stosowana w konkretnej dziedzinie służb celnych (DG TAXUD — Dyrekcja Generalna do spraw Podatków i Unii Celnej) Istnieje wiele porozumień dotyczących współpracy w zakresie służby celnej, które m.in. dotyczą zasadniczego narzędzia egzekwowania praw własności intelektualnej (kontrola celna podrabianych towarów). Porozumienia z Indiami i Chinami (wkrótce ma zostać zawarte nowe) dają pozytywne wyniki, jeśli chodzi o szkolenie i przekazywanie tym krajom naszego doświadczenia i metod. Ponadto pokazują one, w jaki sposób można bazować na istniejących wymogach TRIPs (por. kontrola towarów wywożonych oraz tranzytowych obok kontroli towarów przywożonych). Prawdopodobnie podobne porozumienie zostanie zawarte z Japonią jeszcze w 2004 r.
- Wymiana pomysłów i informacji z innymi kluczowymi dostawcami współpracy technicznej, takimi jak WIPO, USA, Japonia i niektóre Kraje Członkowskie w celu uniknięcia powielania wysiłków i dzielenia się najlepszą praktyką.
- Ulepszenie mechanizmów dialogu z: **(a)** WCO (koordynacja — DG TAXUD), aby ocenić zgodność ich pomocy technicznej z naszym stanowiskiem i komplementarność z naszymi programami; **(b)** WIPO i innymi dostawcami pomocy (Europejskie Biuro Patentowe, Biuro Znaków i Wzorów Towarowych UE itp.) w celu wymiany informacji i lepszej koordynacji strategii.
- Współpraca techniczna stanowi także ważny element Porozumienia TRIPs (art. 67) „wpasowuje” się w cele agendy rozwoju z Doha. Można uznać, że przyjmuje ona inicjatywę skierowaną na egzekwowanie prawa własności intelektualnej w tych ramach.

⁽¹⁾ Program IPR UE – ASEAN na rzecz ochrony praw własności intelektualnej dotyczy regionu i poszczególnych krajów i obejmuje wszystkie aspekty praw własności intelektualnej. Jego wartość wynosi 5 milionów EUR. Planuje się dodatkowe 2 miliony EUR na objęcie nim Laosu, Kambodży i Wietnamu. Projekt rozpoczęto w 2000 r. i ma on trwać 5 lat.

⁽²⁾ WTO II jest największym programem w Chinach wspieranym przez WTO. Jego wartość wynosi 15 mln euro w okresie 5 lat – Chiny wyraziły gotowość własnego udziału w wysokości dodatkowych 30 %. Proponowany jest rozdział dotyczący ochrony praw własności intelektualnej. Program ma wystartować z końcem 2004 r.

⁽³⁾ Projekt ma wspierać drobne inicjatywy w Chinach. Jego wartość wynosi 9,6 mln EUR, a czas trwania 5 lat. Inicjatywy są zgodne z popytem, ale aktywnie zachęca się do włączenia projektów związanych z ochroną praw własności intelektualnej.

⁽⁴⁾ W ramach programu pomocy wspólnotowej na rzecz odbudowy, rozwoju i stabilizacji dla Zach. Bałkanów rozpoczęto projekt „Prawa Własności Intelektualnej i Przemysłowej” w lipcu 2003. Projekt ma trwać 36 miesięcy a jego wartość wynosi 2,25 mln euro.

5) Rozstrzyganie sporów/sankcje

Żaden przepis nie jest w istocie skuteczny bez groźby sankcji. Kraje, gdzie systematycznie narusza się prawa własności intelektualnej i których władze nie podejmują żadnych skutecznych działań aby przeciwdziałać temu problemowi mogłyby zostać publicznie napiętnowane. W ostateczności należy rozważyć odwołanie się do mechanizmów rozstrzygania sporów uwzględnionych w porozumieniach dwu- i wielostronnych.

Istniejący mechanizm rozporządzenia dotyczącego barier handlowych ⁽¹⁾ mógłby stanowić punkt wyjścia. Rozporządzenie dotyczące barier handlowych (Trade Barriers Regulation — TBR) jest prawnym instrumentem dającym przedsiębiorstwom i przemysłowi wspólnotowemu prawo wniesienia skargi, która zobowiązuje Komisję do zbadania sprawy i oceny, czy istnieją dowody na naruszenie międzynarodowych przepisów handlowych powodujących niekorzystne skutki handlowe. Efektem procedury będzie wspólnie uzgodnione rozwiązanie lub odwołanie się do arbitrażu.

TBR ma szerokie zastosowanie i obejmuje nie tylko towary, lecz również do pewnego stopnia prawa własności intelektualnej i usługi, kiedy naruszenie przepisów dotyczących tych praw ma wpływ na handel pomiędzy UE i krajem trzecim.

Można również rozważyć odwołanie się do innych mechanizmów związanych z handlem, np. UE wprowadza podobne instrumenty w coraz większej liczbie porozumień dwustronnych, które uruchamia się w przypadkach niezgodności z wymaganymi (naj)wyższymi standardami ochrony praw własności intelektualnej.

Nieskuteczne egzekwowanie wynika częściej nie tyle ze sposobu, w jaki przepisy (nie) są *de facto* stosowane przez kompetentne władze, ile z braku prawodawstwa lub rażącej sprzeczności prawodawstwa z wymogami TRIPs. Jeśli jest to działanie systematyczne, postępowanie arbitrażowe może być zasadne.

Określone działania:

- Przypominanie posiadaczom praw o możliwości skorzystania z mechanizmu TBR, w przypadkach kiedy istnieją dowody na naruszenie TRIPs lub (naj)wyższych standardów zgodnie z dwustronnymi porozumieniami pomiędzy UE a krajami trzecimi. Mechanizm uruchomiony zostaje przez wniesienie skargi.
- Komisja jest gotowa, w wyraźnie uzasadnionych przypadkach, z urzędu zastosować mechanizm arbitrażu WTO oraz podobne narzędzia rozstrzygania sporów w naszych dwustronnych porozumieniach w przypadku niezastosowania się do wzajemnie uzgodnionych standardów ochrony praw własności intelektualnej.
- Rozpatrzenie innych mechanizmów, które można by zastosować w celu obniżenia poziomu naruszania praw własności intelektualnej w państwach trzecich.

6) Tworzenie partnerstwa publiczno-prywatnego

Wiele przedsiębiorstw i stowarzyszeń od wielu lat aktywnie walczy z piractwem/podrabianiem. Stanowią one bezcenne źródło informacji oraz są głównym partnerem w podejmowaniu inicjatyw podnoszących świadomość. Niektóre z tych jednostek już są obecne i aktywnie działają w większości krajów stwarzających problemy.

⁽¹⁾ Rozporządzenie Rady (EC) Nr 3286/94 z 22 grudnia 1994 ustanawiające procedury Wspólnoty w zakresie wspólnej polityki handlowej w celu zapewnienia Wspólnocie korzystania ze swych praw w ramach międzynarodowych przepisów handlowych, szczególnie tych, które ustanowiono pod auspicjami WTO.
<http://europa.eu.int/comm/trade/issues/respectrules/tbr/legis/adgreg06a.htm>

Oprócz określonych działań obecnie proponowanych w obrębie Komisji znaleźć można inne przykłady inicjatyw tworzenia partnerstwa publiczno-prywatnego, które pośrednio lub bezpośrednio wiążą się z egzekwowaniem praw własności intelektualnej.

Jeden z projektów obejmował tworzenie centrum przekazu innowacji w celu wspierania przedsiębiorstw zajmujących się transferem technologii ⁽¹⁾. W projekcie uczestniczą osoby z dużym doświadczeniem w zakresie ochrony praw własności intelektualnej (udzielanie licencji, transfer praw własności intelektualnej itp.) i mogą one zbierać informacje na temat problemów z egzekwowaniem praw w krajach trzecich. Jak dotąd sieć obejmuje tylko UE, ale rozważa się możliwość rozszerzenia jej na kraje trzecie. Uruchomiono projekt pilotażowy z biurem w Chile.

Działa już także „IPR Help-Desk” (doradztwo w zakresie praw własności intelektualnej) ⁽²⁾, projekt, którego sponsorem jest Komisja, wspierający kreatywność i innowacyjność. Celem Help-Desk nie jest rozpatrywanie skarg, lecz dostarczanie informacji przemysłowi UE. Może zatem udzielać wskazówek przedsiębiorstwom, których prawa mogą być naruszane w krajach trzecich.

Komisja posiada długoletnie doświadczenie w korzystaniu z prywatnych operatorów podczas seminariów i programów szkoleniowych dotyczących w szczególności egzekwowania praw własności intelektualnej na granicy.

Określone działania:

- Wspieranie tworzenia lokalnych sieci własności praw intelektualnych obejmujących przedsiębiorstwa, stowarzyszenia i izby handlowe. Ta praktyka jest już obecnie stosowana w pewnych krajach i będzie aktywnie wspierana przez Dyрекcję Generalną ds. Handlu.
- Poprawienie współpracy z przedsiębiorstwami i stowarzyszeniami aktywnie zwalczającymi piractwo/podrabianie, między innymi poprzez wymianę informacji na temat przyszłych inicjatyw i zapewnienie współuczestnictwa ekspertów Komisji oraz prywatnych jednostek w wydarzeniach organizowanych przez drugą stronę.

7) Podnoszenie świadomości/korzystanie z naszych doświadczeń

Kolejny ważny wymiar Strategii to dostarczanie lepszej informacji na użytek publiczny. Można to podzielić w sposób następujący:

- (a) Podnoszenie świadomości użytkowników/konsumentów w krajach trzecich. Należy to robić z dwóch punktów widzenia: **(a)** propagować korzyści ochrony praw własności intelektualnej w kategoriach propagowania kreatywności, inwestycji, transferu technologii, ochrony tradycji i jakości; **(b)** informować o niebezpieczeństwach naruszania praw własności intelektualnej dla zdrowia publicznego, ochrony konsumenta, bezpieczeństwa publicznego itp.
- (b) Podnoszenie świadomości posiadaczy praw. Ponownie z dwóch punktów widzenia: **(a)** ryzyko handlu w pewnych krajach, gdzie egzekwowanie praw własności intelektualnej jest nieskuteczne, i konieczność podjęcia minimum środków ostrożności, takich jak rejestrowanie praw własności intelektualnej w tych krajach (często małe lub średnie przedsiębiorstwa nawet nie ubiegają się o ochronę ich własności intelektualnej w krajach trzecich, gdzie produkują lub sprzedają swoje towary); **(b)** konieczność zastosowania dostępnych środków w tych krajach trzecich w celu egzekwowania swoich praw. Kraje członkowskie WTO (z wyjątkiem najmniej rozwiniętych krajów) na pewno wprowadziły minimalne standardy ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej od 2000 r. Oczywiście pierwsze kroki w celu ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej muszą podjąć sami posiadacze praw, stosując w maksymalnym zakresie dostępne mechanizmy, zanim będą mieli prawo do uzasadnionych skarg na temat skuteczności tej ochrony i jej egzekwowania.

⁽¹⁾ Tym projektem kieruje Dyrekcja Generalna ds. Przedsiębiorczości DG ENTR. Więcej informacji: <http://europa.eu.int/comm/enterprise/innovation/networks.htm#irc>

⁽²⁾ <http://www.ipr-helpdesk.org>

Określone działania:

- Komisja nie posiada środków do samodzielnego prowadzenia szeroko zakrojonych kampanii podnoszenia świadomości w krajach trzecich. Jednak działalność taką można prowadzić za pomocą sposobów wymienionych powyżej, tzn. uwzględniając kwestie praw własności intelektualnej w programach współpracy technicznej i partnerstwie publiczno-prywatnym.
- Służby Komisji sponsorowały opracowanie „Wskazówek dotyczących egzekwowania praw własności intelektualnej”. Głównym celem publikacji jest pomoc władzom publicznym krajów rozwijających się i najmniej rozwiniętych we wprowadzeniu systemów i procedur skutecznego egzekwowania praw własności intelektualnej. W publikacji rozważa się szczególnie najczęstsze trudności, jakie kraje te napotykają w egzekwowaniu praw własności intelektualnej, i udziela wskazówek, jak osiągnąć skuteczną i długotrwałą ochronę tych praw, a także podaje pozytywne źródła, które mogą być pomocne dla władz i właścicieli praw borykających się z tymi problemami.
- Wskazówki będą dostępne do użytku publicznego na stronie internetowej Komisji.

8) Współpraca instytucjonalna

Służby Komisji odpowiedzialne za różne aspekty egzekwowania praw własności intelektualnej wzmocnią koordynację i współpracę w celu zwiększenia roli Komisji. Bez tworzenia dodatkowej biurokracji należy:

- (a) poprawić wymianę informacji i koordynację służb odpowiedzialnych za różne aspekty egzekwowania praw własności intelektualnej;
- (b) uprościć identyfikację i dostęp jednostek zewnętrznych (właściciele praw, władze krajów trzecich itp.) do służb odpowiedzialnych za konkretny problem ich dotyczący.

Określone działania:

- Organizowanie regularnych spotkań między służbami w celu sprawdzania, jak postępuje realizacja inicjatyw w ramach niniejszej strategii, i omawiania uzyskanych wyników oraz wprowadzania nowych inicjatyw. Wzmocnienie współpracy między służbami zajmującymi się problemami pomocy technicznej, aby propagować pomoc związaną z egzekwowaniem praw własności intelektualnej w odpowiednich krajach trzecich.
 - Aby pomóc stronom trzecim w zrozumieniu podziału zadań między poszczególnymi służbami Komisji:
 - Utworzenie nowej strony internetowej Komisji prezentującej: **(a)** istniejące prawodawstwo związane z egzekwowaniem praw własności intelektualnej; **(b)** wademekum egzekwowania praw własności intelektualnej, z punktami kontaktowymi Komisji dla różnych rodzajów praw własności intelektualnej i aspektów ich egzekwowania oraz linkami do stron internetowych różnych służb, które się nimi zajmują.
 - Wprowadzenie dodatkowych cross-links do istniejących stron internetowych każdej służby zajmującej się pewnymi aspektami praw własności intelektualnej lub pewnymi działaniami
 - Zapewnienie koordynacji z innymi inicjatywami Komisji związanymi z prawami własności intelektualnej, takimi jak centrum przekazu innowacji i help-desk dotyczący praw własności intelektualnej oraz ich skuteczny wkład do osiągnięcia celu niniejszej Strategii poprzez gromadzenie i rozprowadzanie informacji dla sektora prywatnego.
-

ZAŁĄCZNIK I

TŁO

1) Na czym polega problem?

Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej po raz pierwszy ustanawia jeden, kompleksowy i wielostronny zbiór zasad obejmujący wszystkie rodzaje praw własności intelektualnej. Zawiera on szczególnie rozdział określający minimalne standardy egzekwowania praw własności intelektualnej, jakie muszą przyjąć wszyscy członkowie WTO.

Jednak, choć do dnia dzisiejszego większość członków WTO przyjęło prawodawstwo stosujące takie standardy minimalne ⁽¹⁾, poziom piractwa i fałszerstw z każdym rokiem rośnie. W ostatnich latach działania te urosły do skali przemysłowej, ponieważ wiążą się z perspektywą wysokich zysków, przy, często, ograniczonym ryzyku, jakie ponosi sprawca.

Tak więc stało się jasne, że wysiłki WE nie mogą ograniczać się jedynie do monitorowania przy tworzeniu ogólnych ram prawnych w krajach członkowskich WTO. Bardzo ważne jest, aby WE w coraz większym stopniu koncentrowała się na dynamicznym i skutecznym stosowaniu prawodawstwa egzekwującego.

W ostatnich latach w ramach Wspólnoty i na jej granicach zewnętrznych prowadzonych było szereg ważnych inicjatyw. W 1994 r., WE przyjęła tak zwane Rozporządzenie Celne (rozporządzenie (WE) nr 3295/94), zezwalające na kontrolę na granicy przywozu fałszowanych towarów. W 1998 r., Komisja wydała Zieloną Księgę poświęconą zwalczaniu fałszerstw i piractwa na jednolitym rynku. W wyniku reakcji uzyskanych na wydanie Zielonej Księgi, Komisja w dniu 30 listopada 2000 r. przedstawiła Plan Działań. Plan ten stanowi odzwierciedlenie, w formie dyrektywy harmonizującej egzekwowanie praw własności intelektualnej we Wspólnocie, rozporządzenia poprawiającego mechanizmy działań celnych wymierzonych przeciwko towarom podrabianym lub pirackim, ustanowionym w ramach poprzedniego Rozporządzenia Celnego, poszerzenie praw Europolu tak, aby obejmowały piractwo i fałszerstwa i badania dotyczące metod gromadzenia, analizowania i porównywania danych dotyczących podrabiania i piractwa ⁽²⁾. Poza tym, Wnioski Prezydencji, jakie wyciągnięto w trakcie Wiosennej Rady Europejskiej w 2003 r. ⁽³⁾, nawołują do większego przeciwdziałania piractwu i fałszerstwom. W wyniku tego, Komisja (DG JAI) zamierza w 2004 r. wdrożyć inicjatywę prawodawczą w formie projektu decyzji ramowej Rady na temat harmonizacji prawa krajowego i sankcji w dziedzinie fałszerstw i piractwa.

Jednak sytuacja poza granicami Wspólnoty wygląda inaczej. Wewnętrzne instrumenty, jakimi dysponują posiadacze prawa we Wspólnocie w przypadku naruszenia ich praw na terenie Wspólnoty lub w przypadku przywozu podrabionych wyrobów do UE stają się bezużyteczne, gdy naruszenie takie nastąpi w państwie trzecim i w wyniku takiego naruszenia towary konsumowane są w tym państwie lub wywożone do innych państw trzecich. Mimo, że do naruszeń takich dochodzi poza Wspólnotą, to mają one bezpośredni, ujemny wpływ na posiadaczy prawa we Wspólnocie.

2) Dlaczego jest to takie ważne i jak wielkie to ma znaczenie? Dla kogo jest to ważne?

a) Wspólnota Europejska

Naruszenie praw własności intelektualnej objawiające się pojawieniem się na rynku coraz większych ilości towarów pirackich i podrabianych, ma bardzo negatywny wpływ na wiele różnych dziedzin. Na Wspólnotę, jako rynek tradycyjnie inwestujący bardzo dużo w towary i usługi chronione prawami ochrony intelektualnej i uzyskujący dzięki tym wysiłkom znaczną wartość dodaną, znaczny ujemny wpływ ma słabe egzekwowanie praw własności intelektualnej, nawet jeśli ma to miejsce w państwach trzecich i nawet wtedy, gdy towary lub usługi pirackie/podrobione nie są przeznaczone na rynek wspólnotowy. Poniżej podano niektóre ujemne skutki naruszenia prawa własności intelektualnej:

Gospodarcze i społeczne: Posiadacze prawa pozbawia się dochodów z inwestycji w obszarze badań i rozwoju, marketingu, wysiłków twórczych, kontroli jakości, itp. Istnieje negatywny wpływ na udział w rynku, wielkość sprzedaży, reputację, zatrudnienie i w końcu na rentowność pewnych działań/przedsiębiorstw opartych na własności intelektualnej. Duża ilość naruszeń praw własności intelektualnej nie sprzyja również inwestycjom zagranicznym i transferowi technologii.

⁽¹⁾ Kraje najmniej rozwinięte przynajmniej do 2006 r. muszą przyjąć prawodawstwo zgodne z wymaganiami TRIP.

⁽²⁾ Egzemplarz dostępny po przesłaniu wniosku do MARKT-E4@cec.eu.int

⁽³⁾ Wiosenna Rada Europejska w 2003 r.: Konkluzje Prezydencji:

„37. Rada Europejska wzywa Komisję i Państwa Członkowskie do poprawy stosowania praw własności intelektualnej, poprzez podjęcie działań zmierzających ku zwalczaniu fałszerstw i piractwa, które powodują osłabienie rozwoju rynku towarów i usług cyfrowych i do ochrony patentów na wynalazki stosowane w komputerach ...”

Ochrona zdrowia i konsumenta: Towary pirackie i podrobione produkowane są zazwyczaj przez anonimowe podmioty nie zwracające uwagi na wymogi zdrowotne, bezpieczeństwa i jakościowe i nie zapewniają wsparcia posprzedażnego, gwarancji, instrukcji obsługi, itp. ... Problem ten obrazują coraz większe ilości przechwyconych leków, żywności (nawet wody butelkowanej), części do samochodów i samolotów, urządzeń elektrycznych i zabawek.

Porządek publiczny i bezpieczeństwo: W ostatnich latach coraz większym problemem stał się wzrastający udział organizacji przestępczych, a czasami nawet grup terrorystycznych, w dużym międzynarodowym przemyśle towarów podrabianych i pirackich. Można to wytłumaczyć tym, że działalność ta jest szczególnie lukratywna i wiąże się z niższym ryzykiem⁽¹⁾ niż w przypadku innych dochodowych dziedzin działalności przestępczej. Skala problemu i kwoty pieniędzy, jakie wchodzi w grę powodują, że sytuacją związaną z piractwem jest zająć się tak samo trudno, jak przemytem narkotyków lub praniem pieniędzy. Europol, Interpol i wiele sił policyjnych we Wspólnocie stworzyło wydziały zajmujące się konkretnie tą dziedziną.

Podatkowe: W związku z tym, że jest to z natury działalność nielegalna i ukryta, w ramach której stosuje się niższe ceny, często pozbawia się państwa podatku dochodowego (VAT, podatku dochodowego, ceł). Zagadnienie to ma szczególne znaczenie w państwach, w których istnieją gałęzie gospodarki znajdujące się pod restrykcyjną kontrolą państwa, takie jak wyroby tytoniowe, napoje alkoholowe, paliwa, itp.

b) Państwa trzecie

Dlaczego powinno na tym zależeć państwom, w których tradycje związane z prawem własności intelektualnej są słabo zakorzenione, w których istnieje ograniczona liczba posiadaczy prawa i w których czasami znaczna część przemysłu krajowego i handlu odnosi korzyści płynące z popełniania takich wykroczeń?

Odpowiedź na to pytanie nie różni się znacząco od odpowiedzi, jaką udzieliliśmy w przypadku samej Wspólnoty (patrz powyżej). Skutki naruszenia praw własności intelektualnej dla ochrony konsumenta i zdrowia, zorganizowanej przestępczości i utraty dochodów z tytułu podatków są dosyć oczywiste i odczuwa się je bezpośrednio we Wspólnocie i w państwach trzecich, w których popełnia się większość takich wykroczeń. Dlatego państwa te (powinny) być bezpośrednio zainteresowane zwalczaniem piractwa i fałszerstw.

Jednak, jeżeli powrócimy do pierwszego punktu (skutki gospodarcze i społeczne), ktoś powie, że egzekwując ochronę praw własności intelektualnej, które są w posiadaniu przedsiębiorstw wspólnotowych, państwa trzecie nie uzyskują żadnych bezpośrednich korzyści. Wręcz przeciwnie, wydaje się, że wykorzystują one środki dla ochrony inwestycji podmiotów zagranicznych (argument, jaki często podnoszą niektóre kraje). Aby sprzeciwić się takiemu rozumowaniu, WE musi zasignalizować, że skuteczne egzekwowanie prawa własności intelektualnej (nawet tych, które należą do osób trzecich) jest niezbędnym narzędziem przyciągania inwestycji zagranicznych, transferu technologii i know-how, jak i ochrony lokalnych posiadaczy prawa w krajach rozwijających się i w krajach najmniej rozwiniętych, którzy już cierpią z powodu zagarnięcia ich własności intelektualnej⁽²⁾. Jest to kwestia dobrego rządzenia i międzynarodowej wiarygodności, nie mówiąc już o potrzebie wypełnienia zobowiązań WTO i innych zobowiązań międzynarodowych i obustronnych. W perspektywie średnio- i długoterminowej, będzie to stanowiło zachętę dla krajowych twórców, wynalazców i inwestorów i przyczyni się do rozwoju tych krajów.

Niedoszacowanie wartości praw własności intelektualnej powoduje nieskuteczne ich egzekwowanie. Dla poprawy tego aspektu systemu praw własności intelektualnej, dla niektórych (szybko) rozwijających się krajów korzystne byłoby ustalenie wartości tych gałęzi przemysłu, które bazują przede wszystkim na prawie własności intelektualnej⁽³⁾. Dzięki temu można będzie ustalić wartość praw własności intelektualnej w kontekście środowiska gospodarczego kraju jak i w kontekście wzrostu i rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego.

Jednak ostatnio mieliśmy przykłady krajów, w których pojawienie się konkurencyjnej i coraz bardziej wyrafinowanej gospodarki stwarza potrzebę skutecznej ochrony własności intelektualnej przed naruszeniami mającymi miejsce w kraju i za granicą.

⁽¹⁾ W wielu krajach inna lukratywna działalność przestępcza taka jak przemyt narkotyków wiąże się z wielkim ryzykiem (nawet karą śmierci) i do walki z nią wykorzystuje się znaczne środki, natomiast przemyt fałszywych towarów postrzegany jest jako praktykę stosunkową nieszkodliwą.

⁽²⁾ Cf. przypadki fałszerstw pewnych marek wina ryżowego w Chinach lub znanej marki lokalnego sosu z ryb w Wietnamie.

⁽³⁾ Służby Komisji opublikowały w 2003 r. studium zatytułowane *Gospodarcze znaczenie praw autorskich* (http://www.europa.eu.int/comm/internal_market/en/intprop/index.htm).

Niektóre kraje, takie jak USA i Finlandia, opracowują takie dokumenty dla przemysłu zajmującego się prawami autorskimi („Przemysł praw autorskich w gospodarce amerykańskiej – Stephen E. Siwek i Gale Mosteller, opracowane dla Międzynarodowej Ligi Własności Intelektualnej oraz *Gospodarcze znaczenie przemysłu praw autorskich w Finlandii*, the Finnish Copyright Society”).

Wydaje się, że władze w większości najbardziej „problematicznych” krajów, mają pełną świadomość znaczenia praw własności intelektualnej dla rozwoju danego kraju i krajowi posiadacze praw domagają się egzekwowania praw własności intelektualnej tak samo rygorystycznie jak zagraniczni posiadacze praw. Problem polega na tym, że przemysł zajmujący się piractwem/falszerstwami stanowi istotną część ich gospodarki. Dlatego wyraźnie widać, że istnieje szerszy kontekst, na który nie można patrzeć jedynie przez pryzmat własności intelektualnej. Problem ten można rozwiązać jedynie poprzez kompleksową politykę prowadzoną na szczeblu władz krajowych, regionalnych i lokalnych.

3) Które prawa własności intelektualnej są naruszane i które sektory przemysłu są najbardziej tym dotknięte?

Większość z nich. Jednym z częstych błędnych poglądów jest to, że piractwo i podrabianie ma głównie ujemny wpływ na niektóre marki luksusowe, sportowe i odzieżowe, płyty CD i DVD z muzyką i oprogramowaniem i poza tym na niewiele innych towarów. W rzeczywistości, na dużą skalę naruszana jest prawie każda własność intelektualna, a różnorodność produktów podrabianych obejmuje zarówno pudełka na płatki śniadaniowe poprzez rośliny i nasiona, poczynając od części zamiennych do samolotów poprzez okulary słoneczne, od papierosów do leków, od baterii typu AA do całych stacji benzynowych. Istnieje takie samo prawdopodobieństwo, że poszkodowani zostaną zarówno wielcy producenci oprogramowania jak i mali producenci niektórych gatunków herbaty. Coroczne dane statystyczne publikowane przez służby celne Wspólnoty dotyczące ilości i charakteru przechwytywanych towarów pirackich i podrabianych pochodzących z państw trzecich stanowią źródło szczegółowych i rzetelnych informacji na temat skali i narastania tego problemu ⁽¹⁾.

Komisja uważa, że duża większość problemów, mających ujemny wpływ na posiadaczy różnych rodzajów praw własności intelektualnej jest wspólna i dlatego najskuteczniejszym sposobem na ich zwalczanie jest strategia zintegrowana. Zaproponowana strategia ma na celu poprawę egzekwowania praw skierowanych przeciwko naruszeniom wszelkiego rodzaju własności intelektualnej (praw autorskich, znaków handlowych, oznaczeń geograficznych, patentów, wzorów przemysłowych, itp.).

4) W jaki sposób określić państwa „priorytetowe”?

Istnieje parę różnych kryteriów dla określenia państw najbardziej problematycznych w kontekście egzekwowania praw własności intelektualnej ⁽²⁾. Kraje te można podzielić na: **a)** kraje źródłowe; **b)** kraje tranzytowe oraz **c)** kraje docelowe. Rodzaj środków, jakie są najskuteczniejsze, różni się w zależności od danej grupy krajów.

a) Kraje źródłowe

To kraje, w których produkcja wyrobów pirackich i podrabianych zarówno do konsumpcji krajowej jak i na eksport przybiera niepokojące rozmiary. Szczególna trudność w wykryciu źródła naruszenia praw własności intelektualnej może istnieć w przypadku piractwa cyfrowego prowadzonego się przez Internet.

W krajach tych szczególnie ważne jest, aby poprawić ogólną skuteczność i koordynację policji, sądów, służb celnych i administracji. Ważne jest również, aby zapewnić, że ramy prawne oferują sankcje odstrasżające.

b) Kraje tranzytowe

Jednak dla pełnego obrazu, nie powinno się koncentrować wyłącznie na krajach naruszających prawa własności intelektualnej z powodu masowej produkcji produktów podrabianych, co ma miejsce na ich terytorium, lecz również na tych, które stanowią ogniwo pośrednie. Do tej kategorii zalicza się kraje, które wydają się być głównym miejscem pochodzenia przechwyconych towarów podrabianych we Wspólnocie, problem pojawia się głównie z powodu przepływu podrobionych towarów w tranzycie a nie produkowania takich towarów w kraju. Jednak duża ilość towarów pochodzących z tych krajów wskazuje na wadliwe egzekwowanie prawa, przynajmniej na etapie kontroli granicznej. Zorganizowane siatki przestępcze wykorzystują tę słabość w celu stworzenia różnych tras przemytu, ukrywając tym samym faktyczne miejsce pochodzenia towarów.

⁽¹⁾ http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/customs/counterfeit_piracy/index_en.htm

⁽²⁾ „Kraje priorytetowe” można rozpoznać na podstawie następujących kryteriów:

- Informacje uzyskane od wspólnotowych posiadaczy praw i z innych źródeł (delegacje, itp.) dotyczące łamania praw własności intelektualnej.
- Dane dotyczące przejścia celnego towarów fałszywych na granicach Wspólnoty.
- Znaczenie krajów ze względu na rzeczywistą lub potencjalną wielkość handlu ze Wspólnotą. Zaliczenie kraju do jednej lub więcej kategorii oznacza stopień, w jakim sytuacja w danym kraju ma znaczenie dla Wspólnoty. Kraje o obniżonym priorytecie ze względu na handel nie były uznane za kraje priorytetowe.

W każdym przypadku, sytuacja w tej dziedzinie stale się zmienia, w związku z czym wymaga stałego nadzoru i aktualizacji posiadanych na ten temat informacji.

Wielkość przemytu powinno się znacznie zmniejszyć poprawiając środki dostępne na granicy i skuteczność władz celnych, w szczególności jeśli chodzi o tranzyt towarów.

c) *Kraje docelowe*

Ważne jest również, aby w ramach strategii zwalczania łamania praw własności intelektualnej, uwzględnić te kraje, które uznano za główne miejsca docelowe przywozu towarów podrabianych lub służące głównie jako rynek na takie produkty.

Towary podrabiane sprzedaje się w znacznych ilościach prawie we wszystkich krajach. Trudność w ustaleniu krajów będących głównym rynkiem na towary pirackie polega na tym, że jest to bardzo szeroki problem, choć niekiedy z różnych (czasami sprzecznych) powodów: ponieważ są zbyt ubogie, aby kupić własność, jaką chroni prawo własności intelektualnej, ponieważ praktyka taka jest akceptowana lub przynajmniej nie potępiana, ponieważ produkują ich duże ilości, ponieważ czasami nie da się odróżnić produktu prawdziwego od podrobionego lub ponieważ podróbki są tańsze. Dlatego istnieje potrzeba skoncentrowania środków na głównych rynkach legalnych wspólnotowych posiadaczy praw, którzy w największym stopniu są dotknięci łamaniem praw własności intelektualnej.

Aby stawić czoła problemowi konsumpcji towarów pirackich i podrabianych, potrzeba powziąć wysiłki na rzecz podwyższania świadomości społecznej w zakresie negatywnego wpływu takich praktyk i związanego z nimi ryzyka. Potrzebne są również skuteczniejsze kontrole celne przywożonych towarów i skuteczniejsza reakcja policji i sądów przeciwko siatkom i osobom zajmującym się handlem takimi towarami na dużą skalę.

5) **Jaka sytuacja panuje we Wspólnocie?**

Ogólnie rzecz ujmując, Wspólnota i jej Państwa Członkowskie znane są z bardzo wysokich standardów ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej, jak to wykazuje dorobek, a w szczególności ostatnie wysiłki opisane w powyższym punkcie 1). Również, jeśli chodzi o praktykę, to sprawozdania takie jak to publikowane rokrocznie przez Dyрекcję Generalną do spraw Podatków i Unii Celnej⁽¹⁾ stanowią wyraźny obraz wyników, jakie uzyskują władze każdego Państwa Członkowskiego w związku z przechwytywaniem podrabianych towarów na granicach.

Jednak poziom egzekwowania prawa we Wspólnocie w zależności od Państwa Członkowskiego jest różny. Niektóre Państwa Członkowskie wciąż muszą uczynić więcej dla poprawy aktualnej sytuacji i zmniejszenia produkcji i sprzedaży towarów pirackich lub podrabianych. Sytuację tę pomoże poprawić nowa dyrektywa harmonizująca egzekwowanie praw własności intelektualnej we Wspólnocie.

6) **Kim są główni uczestnicy odpowiedzialni za egzekwowanie praw własności intelektualnej w Komisji?**

Kompetencje odnośnie różnych aspektów egzekwowania praw własności intelektualnej posiadają różne dyrekcje generalne (DG) Komisji. Krótko mówiąc:

- DG ds. Handlu zajmuje się wymiarem zewnętrznym (wielostronnym i dwustronnym) tego zagadnienia, tzn. egzekwowaniem prawa w państwach trzecich. Reprezentuje również Wspólnotę Europejską w ramach WTO i przede wszystkim w Radzie TRIP.
- DG ds. Rynku Wewnętrznego (MARKT) odpowiada za politykę UE w zakresie własności intelektualnej i przemysłowej i prawodawstwo oraz reprezentuje i prowadzi negocjacje w imieniu Wspólnoty Europejskiej w różnych komitetach w WIPO (Światowej Organizacji Własności Intelektualnej). DG ds. Rynku Wewnętrznego była autorem powyższej dyrektywy egzekwującej.
- DG ds. Rolnictwa (AGRI) odpowiada za politykę wewnętrzną i zewnętrzną UE i prawodawstwo UE dotyczące oznaczeń geograficznych w rolnictwie i prowadzi w tych kwestiach negocjacje.
- DG Podatki i Unia Celna (TAXUD) reguluje egzekwowanie praw własności intelektualnej na granicach zewnętrznych Wspólnoty. DG TAXUD stworzyła powyższe Rozporządzenie Celne.

(1) http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/customs/counterfeit_piracy/index_en.htm

- DG Sprawiedliwość i Sprawy Wewnętrzne (JAI) jest współodpowiedzialna w zakresie regulacji, gdy egzekwowanie praw własności intelektualnej wiąże się ze stosowaniem prawa na terenie Wspólnoty i poza nią. Specjalnymi działaniami „w terenie” w tym obszarze zajmuje się Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF).
- DG ds. Rozwoju (DEV) oraz DG ds. Stosunków Zewnętrznych (RELEX) koordynują na szczeblu centralnym i poprzez delegacje UE w państwach trzecich pomoc wspólnotową dla krajów rozwijających się i najmniej rozwiniętych, również w dziedzinie handlu, podczas gdy DG ds. Pomocy UE (AIDCO) kieruje programami pomocy technicznej.
- Na końcu, DG ds. Przedsiębiorstw (ENTR), jest kluczowym partnerem jako podmiot zarządzający Help Desk ds. praw własności intelektualnej⁽¹⁾ i z racji swoich bliskich kontaktów w przemyśle (tzn. ze znaczną liczbą posiadaczy prawa własności intelektualnej).

Mając na uwadze skuteczność obecnej strategii, jest to niezwykle istotny punkt. Rola DG ds. Handlu i innych DG odpowiadających za pozostałe kwestie w kontekście egzekwowania praw własności intelektualnej w państwach trzecich jest istotna i właściwie zdefiniowana. Jednak większość zagadnień z zakresu odpowiedzialności „operacyjnej” w zwalczaniu piractwa i fałszerstw leży w gestii Państw Członkowskich lub innych DG. Najbardziej widoczne i/lub najszybsze wyniki w tej walce zawsze uzyskują władze celne, policja, sądy krajowe, jak i poprzez harmonizowanie prawa i procedur oraz tworzenie mechanizmów wymiany informacji na poziomie Wspólnoty. W tych (głównie wewnątrz krajowych) dziedzinach, DG ds. Handlu może mieć jedynie ograniczony wkład. Jednak, jeśli chodzi o egzekwowanie prawa w państwach trzecich, sytuacja wygląda inaczej. W tym przypadku, DG ds. Handlu i służby Komisji odpowiedzialne za pozostałe dziedziny w tej sferze we współpracy z delegacjami WE znajdującymi się w państwach trzecich z pewnością mogą odgrywać kluczową rolę we wdrożeniu zadań, jakie proponuje niniejsza strategia.

(¹) <http://www.ipr-helpdesk.org/index.htm>